

บทที่ 2

รัสเซียก่อนสมัยของซาร์รัสเซีย

ประเทศรัสเซียก็มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศที่ดำเนินรูปแบบด้านต่าง ๆ ของตนตามร่องรอยที่เป็นมาก่อนในอดีต แต่ทว่ารัสเซียก็ถูกเพ่งเล็งว่าเป็นประเทศที่มีได้รวมกันสนิทเป็นชาติเดียวกันเป็นเวลายาวนาน หรือเมื่อมารวมกันแล้วรัสเซียก็กลายเป็นจักรวรรดิที่รวมหลายเชื้อชาติเข้าด้วยกันโดยมีจุดประสงค์เพื่อจะกระจายอำนาจทางทหารดำเนินการปกครองตามแบบเอกราธิปไตย (autocracy) อย่างแข็งขันยิ่งกว่าชาติใดในโลก รัสเซียไม่เคยประสบความสำเร็จทางสังคมและการแก้ไขสภาวะเศรษฐกิจของตนเองนอกจากจะต้องยอมอยู่ภายใต้อำนาจสิทธิขาดของคณะผู้ปกครองหรือไม่ก็ภายใต้อิทธิพลของต่างชาติ ในทางวัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางสติปัญญารัสเซียไม่เคยประสบความสำเร็จในการร่วมแนวคิดเป็นอันอันเดียวกัน และไม่เคยประสบความสำเร็จแม้ในร่วมเงาของอารยธรรมต่างชาติที่เหนือกว่าตน จึงอาจกล่าวได้ว่าเบื้องหลังความเป็นมาเหล่านี้เป็นเรื่องควรศึกษา¹

การเรียนประวัติศาสตร์รัสเซียนั้นก็คือการเรียนประวัติศาสตร์ของหมู่ชนซึ่งมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมอันเดียวกันเป็นเวลายาวหลายศตวรรษ ก่อนจะมารวมกันเป็นหน่วยการเมืองเดี่ยวแท้ ๆ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นพวกลูกหลานของพวกเชื้อสายสลาวัค ซึ่งอพยพเข้ามาในเขตประเทศรัสเซียปัจจุบันและต่อมาก็พัฒนาจากการอยู่ร่วมกันเป็นเผ่าพันธุ์มาเป็นเชื้อชาติเป็นที่น่าเสียดายว่า ประวัติศาสตร์ของรัสเซียในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้นยังมีตนอยู่ในด้านรายละเอียด แต่ก็ได้จากหลักฐานที่ต่าง ๆ กันซึ่งมีมากพอที่จะสรุปเป็นเรื่องราวสำคัญ ๆ ได้บ้าง

¹Robert V. Daniels, *Russia* (New Jersey : Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, 1964), p. 27

การตั้งถิ่นฐานในระยะแรก²

มนุษย์ยุคเก่า

สันนิษฐานว่ามนุษย์พวกแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตรุสเซียยุโรปนั้นอยู่ในสมัยหินเก่า ในบริเวณเมืองเคียฟ ไครเมีย และบนฝั่งแม่น้ำดอน ต่อมาถึงตอนปลายยุคหินจึงเริ่มอพยพขึ้นไปทางเหนือถึงฝั่งแม่น้ำโอกา ฝั่งทะเลสาบลาโตกา และอาจจะมีบางส่วนขึ้นไปถึงเมืองอาร์คแอง-เจิล ในปัจจุบัน เครื่องมือเครื่องใช้ที่พบมีลักษณะเดียวกับพวกที่อยู่ในยุโรปภาคเหนือ เขตอื่น ๆ เพียงแต่ว่าในยุคของบรอนซ์และยุคทองแดงนั้น เครื่องมือเครื่องใช้ของชนเหล่านี้มีลักษณะด้อยกว่าที่พบในยุโรปตะวันตกอื่น ๆ แม้ในยุคเหล็กลักษณะความด้อยนี้ก็ยังคงอยู่ แต่ก็มีสิ่งชัดเจนคือแม้ชนเหล่านี้จะด้อยในด้านการช่างฝีมือ ความสามารถที่ยังมีก็คือความสามารถในเชิงการค้าที่ทำให้มีการติดต่อระหว่างผู้คนในเขตลุ่มแม่น้ำดานูบ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เปอร์เซีย บาบิโลน และอียิปต์ สินค้าที่แลกเปลี่ยนก็คือขนสัตว์ ไม้ และพืชเกษตรกรรมบางชนิดจากฝั่งเหนือของทะเลดำ เพื่อแลกเปลี่ยนกับไวน์ แฉกกัน สิ่งทอ และสินค้าหัตถกรรมอื่น ๆ ที่ผลิตโดยพวกที่มีอารยธรรมสูงกว่าโดยรอบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

ประชากรพวกแรกที่เป็นที่รู้จัก

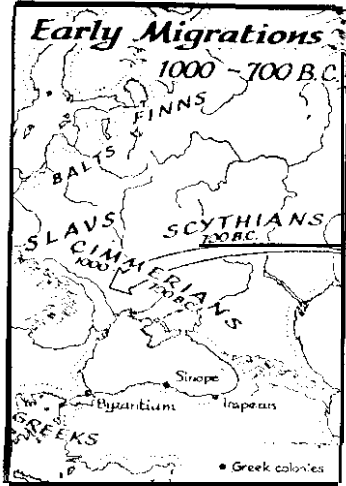
ในยุคเหล็กได้เริ่มมีการกล่าวถึงชนชาติที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของทะเลดำคือพวก ซิมเมเรียน และไซเธียน รวมทั้งซาร์มาเธียน⁴ และอแลน (Alans) ในยุคแรกของพวกเขาคริสเตียน ซึ่งแม้จะมีบ้างที่เริ่มการค้ารงชีวิตด้วยการไถหว่านปลูกพืชผล แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นพวกเร่ร่อนเลี้ยงชีพด้วยการล่าสัตว์ ตกปลา และทำสงคราม ชนพวกนี้ได้ชื่อว่าพวกป่าเถื่อน (barbarians) ค่อนข้างดุร้ายในสายตาของชาวกรีกและโรมัน ขนบธรรมเนียมยังคงล้าสมัย และมีการ

²Walther Kirchner, *History of Russia* (New York : Barnes & Noble, Inc., 1976) p.1-5

³ เป็นพวกที่นักประวัติศาสตร์บางส่วนเชื่อกันว่าเป็นบรรพบุรุษของชนเผ่าเยอรมนิกและสลาฟ

⁴ ซึ่งยากที่จะเน้นให้เห็นถึงความแตกต่างกับบรรพบุรุษของตนคือไซเธียน

ดำรงชีวิตที่ไม่ได้ระดับมาตรฐานเนื่องจากได้รับอิทธิพลแบบเอเชียติคมากกว่าที่จะยอมรับแนวคิดแบบของชาวกรีกซึ่งมาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคเหนือของฝั่งทะเลดำเหมือนกัน

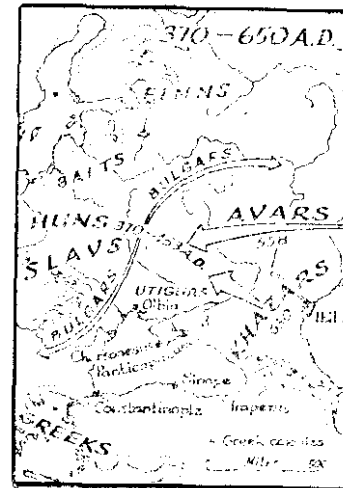
1. การรุกรานของ Scythians

2. การรุกรานของ Sarmatians

3. การรุกรานของ Huns

4. การรุกรานของ Avars
บูลการ์ และ Khazars

กระแสอพยพ

การอพยพของประชากรไม่ปรากฏทิศทางแน่นอน จนถึงสมัยการเดินทางเข้ามาของพวกชาติกุลเยอรมนิกในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1 และ 2 เริ่มด้วยพวกกอธ (Goths) ซึ่งเริ่มตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการปกครองตามลำดับจนถึงการสถาปนาเมืองเคียฟในคริสต์ศตวรรษที่ 4 เป็นพวกแรกที่ยอมรับนับถือคริสต์ศาสนา แต่ต่อมาก็ถูกทำลายโดยพวกอื่น ต่อจากพวกอื่นก็คืออวาราร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 6 และแมกยาร์ตามลำดับ ในที่สุดคือคริสต์ศตวรรษที่ 6 ชาติกุลเตอร์กิช คือชาวซาร์ก็เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณปากแม่น้ำโวลก้าและลี้กเข้าไปทางภาคตะวันตก บรรดาคนชั้นสูงมีความเชื่อตามแบบยิว ในขณะที่สามัญชนนับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็มีบางส่วนที่นับถือคริสต์ศาสนา

สลลาฟ

บทบาทของพวกซาร์ถูกลดลงในยุคที่พวกสลลาฟมีอิทธิพลมากขึ้น พวกสลลาฟนั้นใช้ภาษาอารยัน เป็นพวกเร่ร่อนอพยพเข้ามาสู่บริเวณซึ่งเดิมเป็นที่อยู่อาศัยของพวกฟินน์และลิทัวเนียน ตั้งแต่ 500 B.C. ส่วนบริเวณที่ตั้งมั่นคั่งนั้นนักประวัติศาสตร์บางส่วนก็ย่ำว่าคือบริเวณเค้านู เครน บริเวณภูเขาคาร์เปเทียน และบางท่านก็อธิบายว่าคือบริเวณลุ่มแม่น้ำดานูบตอนล่าง

ในสมัยจักรวรรดิโรมันนั้น พวกสลลาฟจะอาศัยอยู่ทางภาคกลางของยุโรปเป็นกลุ่มเดียวชาติพันธุ์เดียวจนถึงสมัยอาณาจักรโรมันล่ม พวกสลลาฟจึงเริ่มกระจัดกระจายเนื่องจากต้องเผชิญกับกระแสหนุนเนื่องเข้ามาอย่างรวดเร็วของพวกอนารยชนด้วยจนดูเหมือนจะถูกกลืนหายไป และมาปรากฏการเคลื่อนย้ายของพวกสลลาฟอีกในคริสต์ศตวรรษที่ 4 พวกสลลาฟกลุ่มหนึ่งอพยพลงทางใต้สู่คาบสมุทรบอลข่านมาหยุดอยู่ใกล้ ๆ กับแค้วนบิแซนติอุม อีกกลุ่มหนึ่งแยกไปทางตะวันออกกระจัดกระจายไปถึงย่านทะเลดำและทะเลบอลติคไปอาศัยรวมอยู่กับฟินนิคและลิทัวเนียน ในระยะนี้เองที่ทำให้การกระจายของพวกสลลาฟไปปรากฏอยู่ในดินแดนถึง 3 แห่งคือ ทางตะวันตก ทางภาคใต้ และทางภาคตะวันออก และในสมัยหลังของช่วงพันปีแห่งคริสตกาลพวกสลลาฟก็แตกกระจายกันไปมากขึ้นจนกลายเป็นคนละพวกไปทีเดียว

อย่างไรก็ดี การที่จะกล่าวถึงพวกสลาฟตะวันออกซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวรัสเซีย นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงลักษณะทางกายภาพของรัสเซียก่อนเพื่อให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับสภาพตนเองของมนุษย์ในสมัยนั้นเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมให้ได้

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปนั้น คือ

1. เขตทุนดรา คือภาคเหนือของเขตการ์คติก ปกคลุมด้วยพีชีไลเคนส์ (lichen)

อากาศหนาวจัดไม่เหมาะแก่การดำรงชีวิตของมนุษย์ อุณหภูมิเคยลดลงถึง -94 องศาฟาเรนไฮต์ ที่เมืองเวโรคัยนส์ก มีน้ำแข็งปกคลุมอยู่ทั่วไปหนึ่งถึงเจ็ดหรือแปดเดือน

2. ภาควัฒนของเขตทุนดรา ก็คือบริเวณป่ากว้างใหญ่ที่สุดในโลก กินเนื้อที่ส่วนใหญ่

ครึ่งหนึ่งของยูเรเชีย ตอนเหนือจากวงอาร์คติกระหว่างเส้นรุ้งที่ $45-50$ องศา ซึ่งป่านี้แยกแนวออกเป็น 3 แนว คือ ก. แนวไทกาทางภาคเหนือ เป็นป่าสนชนิดต่าง ๆ ข. ป่าชนิดผสม มีทั้งผลัดใบและไม่ผลัดใบคือเขตภาคกลางอันเป็นที่ตั้งของมอสโคว์ดินแดนตั้งต้นของรัสเซีย ค.

เขตที่อยู่ระหว่างป่าและบริเวณทุ่งหญ้า

3. เขตสเต็ปป์ เป็นบริเวณที่ราบกว้างใหญ่จากฮังการีถึงมองโกเลีย ไม่มีต้นไม้

นอกจากพืชที่ปลูกและหว่านเพราะในบริเวณนี้จะมีพืชพันธุ์ธรรมชาติอยู่เพียงหญ้าและพุ่มไม้เท่านั้น

สำหรับดินสมบูรณ์นั้น รัสเซียถูกแบ่งออกเป็น 2 เขต คือส่วนที่อยู่ระหว่างเขตป่า

และทุ่งหญ้าสเต็ปป์ เขตแรกคือ "Podzol" เป็นเขตที่เต็มไปด้วยดินทรายและโคลน ส่วนที่เขตสเต็ปป์ (steppes) จะมีดินดำสมบูรณ์ (chernozem) ซึ่งกินเนื้อที่หลายล้านเอเคอร์เป็นศูนย์กลางการเกษตรกรรมสำคัญของรัสเซีย

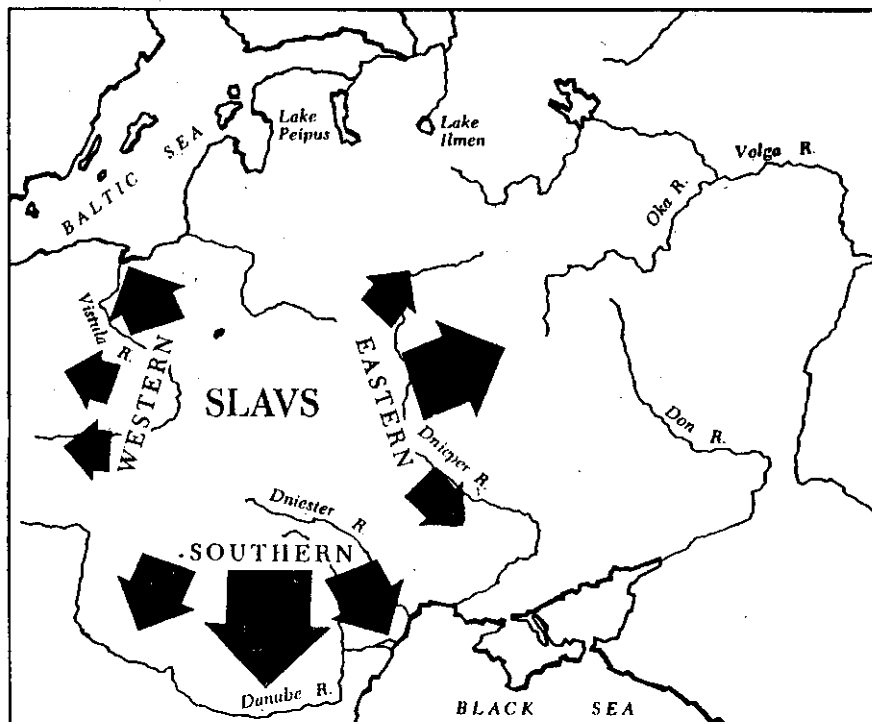
ในส่วนที่เกี่ยวกับทางน้ำของรัสเซียในนั้นได้กล่าวแล้วว่าเนื่องจากไม่มีเนื้อที่ส่วนใดมี

ความสูงเกินกว่า 1,400 ฟุต ต้นกำเนิดของแม่น้ำจึงไม่ใช่ภูเขาแต่เป็นเขตแสวมป์ ทะเลสาบก็เกิดจากแสวมป์ซึ่งมีผลทำให้แผ่นดินรัสเซียมีการคมนาคมทางน้ำเป็นลักษณะพิเศษ กล่าวคือมีแม่น้ำใหญ่สาขาเชื่อมต่อกันและกันในสมัยโบราณก็ยังสามารถเดินเรือจากฝั่งบอลติกไปยังบริเวณทะเลสาบแคสเปียนได้ ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ก็มีการติดต่อค้าขายระหว่างรัสเซียกับไซบีเรียทางภาคตะวันออกโดยอาศัยเส้นทางเรือ และอาจกล่าวได้ว่าถ้ามิใช่ความสะดวกในการคมนาคมทางน้ำ

นี้แล้ว, รัสเซียก็ยังไม่สามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาจนถึงระดับที่เป็นอยู่และจนเมื่อมีทางรถไฟแล้ว เพราะระยะทางติดต่ออันห่างไกลและถ้าจะก่อสร้างถนนก็คงสิ้นเปลืองมาก อากาศโดยทั่วไปก็ร้อนจัด จนทำให้การขนส่งทางบกจะทำได้ก็เฉพาะฤดูหนาวเท่านั้น เมื่อหิมะเริ่มจับเป็นน้ำแข็ง การเดินทางจะกระทำไม่ได้โดยใช้ล้อเลื่อนเท่านั้น ทำให้การคมนาคมทางน้ำมีความสำคัญต่อชาวรัสเซีย ต่อมาจนถึงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 19⁵

มนุษย์ในยุโรปและเอเชีย เริ่มมีการอพยพเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ในคริสต์ศตวรรษที่ 5 โดยเฉพาะการเดินทางของพวกสลาฟคือการเดินทางทางบก การเคลื่อนย้ายนี้เป็นไปอย่างช้า ๆ แต่สม่ำเสมอ จนถึงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 6 กระแสอพยพจึงกระจายออกไปเป็น 3 เส้นทาง ทำให้เกิดการแบ่งแยกทั้งในทางวัฒนธรรมและทางการเมืองคือ

แผนที่แสดงการเคลื่อนย้ายของสลาฟ

⁵Richard Pipes, *Russia Under the Old Regime* (New York : Charles Scribner's Sons, 1974), p.p 1-5

1. พวกสาขาคะวันตก (บรรพบุรุษของพวกโปแลนด์ (Poles) เช็ก (Czechs) และ สโลวัก (Slovaks) อพยพไปทางลุ่มแม่น้ำเอลเบ (Elbe) โอดเดอร์ (Oder) และตอนล่างของ แม่น้ำวิสตุลา (Vistula) พวกนี้ได้ยอมรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของยุโรปตะวันตก ศาสนาโรมันคาทอลิกและตัวอักษรของละติน

2. พวกสลาฟทางใต้ บรรพบุรุษของพวกเซิร์บ (Serbs) และบัลกาเรียน (Bulgarians) เดินทางข้ามแนวเทือกเขาคาร์เปเทียน เข้าไปในบริเวณคาบสมุทรบอลข่าน พวกนี้เป็นพวกที่ไปยอมรับวัฒนธรรมของไบแซนทีน นับถือศาสนากรีกออร์ทอด็อกซ์และอักษรไซริลลิก (Cyrillic) เป็นภาษาเขียน

3. พวกสลาฟทางภาคตะวันออก (บรรพบุรุษของรัสเซีย) เดินทางไปทางตะวันออกสู่บริเวณทะเลสาบไปเปัส (Peipus) ทะเลสาปอิลเมน (Iimen) แม่น้ำดนีเปอ (Dnieper) แม่น้ำโอกา (Oka) และแม่น้ำโวลกาตอนบน ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมไบแซนทีนเช่นเดียวกัน และต่อมาก็ได้พัฒนาวัฒนธรรมแบบเดียวกับสลาฟทางภาคใต้แต่แตกต่างกับพวกสลาฟตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด

พวกสลาฟตะวันออกแบ่งเป็น

ก) พวกทางเหนือ หรือที่เรียกว่า รัสเซียใหญ่ (Great Russians)

ข) พวกภาคกลางคือ เบลอรัสเซีย (Belorussians) หรือที่เรียกว่า รัสเซียขาว

ค) พวกภาคใต้หรือรัสเซียน้อย (Little Russians) หรือบางที่เรียกว่าอูเครเนียน (Ukrainians)

พวกสลาฟตะวันออกนั้นกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณที่ปัจจุบันคือเซตรัสเซียในยุโรปจับกลุ่มกันเป็นชุมชนเล็ก ๆ หลายกลุ่ม อาชีพส่วนใหญ่คือเป็นเกษตรกร บางครั้งก็ล่าสัตว์ และทำการค้าบ้าง เกษตรกรรมค่อนข้างล่าช้าหลังผลิตข้าวบาร์เลย์ ข้าวสาลี ข้าวไรย์ ข้าวโอ๊ต ป่านพอ ถั่วหวาน ผักกาดหวาน เป็นพืชสำคัญทางด้านการเลี้ยงสัตว์ก็มีการเลี้ยงวัว เลี้ยงแกะ ม้า หมู เป็ด ไก่ บางครั้งก็ล่าสัตว์ คักสัตว์และจับปลาเป็นอาหาร ในเขตป่าสเตปป์ การเกษตรกรรมก็เป็นแบบเคลื่อนย้าย กล่าวคือ ประชาชนจะเผาป่า และย้ายที่ไปเรื่อย ๆ เมื่อที่ดินหมดปุ๋ย ในเขตทุ่งหญ้าสเตปป์มีการทำนาแบบทูลด์และทรีพิลด์

มีการปั่นด้าย ทอผ้า เครื่องปั้นด้วยขาม และทำเครื่องโลหะ ผลผลิตจากป่าก็มี การเก็บน้ำผึ้ง ขนสัตว์ ไม้สัก ความเชื่อทางศาสนา ก็มีหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่ยังคงเชื่อถือเรื่องผี⁶ เชื่อถือว่ามีวิญญาณสิงสถิตย์อยู่ในหิน หิ้งน้ำ ต้นไม้ สัตว์ และแม้กระทั่งในตัวตนของมนุษย์เอง เนื้อหาที่ตึกก็คือ เทพเจ้าผู้บังคับบัญชาธรรมชาติทั้งมวล เทพเหล่านี้มีอาทิเช่น เปรัน (Perun) เป็นเทพเจ้าแห่งฟ้าร้อง ฟ้าผ่า แสทริบอก (Stribog) เจ้าแห่งลม และสวาร็อก (Svarog) เทพแห่งความมั่นคง เพื่อที่จะได้รับพรจากเทพเหล่านั้น มนุษย์ก็ต้องทำพิธีสังเวย หรือสวดมนต์ วิงวอนต่อรูปปั้นเป็นเงินและทอง ไม่มีพระสำหรับประกอบพิธีกรรม แต่มีพอมต หมอผีและพวกจบเจนมายากลมาทำพิธี เรียกวินญาณเลวร้ายต่าง ๆ รวมทั้งทำนายเหตุการณ์อนาคต มีผู้ปกครองอาวูโซทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองกลุ่ม ต่อมากลุ่มก็จับมารวมกันมั่นคงขึ้น เพื่อป้องกันการรุกรานจากภายนอกจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 9 จึงรวมกันเป็นชาติ โดยมีศัตรูภายนอกจ้องที่จะเข้ารุกราน ศัตรูเหล่านั้นมักเป็นพวกที่มั่งคั่งทางการค้า มีเนื้อที่เพาะปลูกสมบูรณ์ มีป่าไม้เป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญว่าพวกสลาฟ ดังนั้น พวกสลาฟจึงจำเป็นต้องเตรียมป้องกันตัวเอง เตรียมการวางโครงการทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและรวมกันเป็นหน่วยการเมืองที่ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ⁷

อย่างไรก็ตาม Mirsky ได้กล่าวอ้างเรื่องสังคมนิยมว่ามีลักษณะเป็น Individualism มากกว่า หน่วยของครอบครัวที่ใหญ่ที่สุดก็คือตัวครอบครัวเอง ไม่ได้มีการรวมเป็นโคตรตระกูล (clans) หรือชาติกุล (tribe) ใด ๆ รวมทั้งบุคคลแต่ละคนก็มีสิทธิ์ที่จะขายตัวเองไปเป็นทาส⁸ ด้วย

เพื่อนบ้านและศัตรู

ปีแห่งการเริ่มต้นประชาชาติของรัสเซียก็คือ ค.ศ. 862 พวกสลาฟตะวันออกได้เริ่ม

---

⁶D.M. Sturley, *A Short History of Russia* (New York : Harper and Row Publishers, 1964) p.p 3-4

⁷Sydney Harcave, *Russia, A History* (New York : J.B. Lippincott Company 1968) p.p 9-14

⁸D.S. Mirsky, *Russia* (London : The Cresset Press, 1952) p. 39

ติดต่อกับพวกที่มีเชื้อสายสลาฟ ในบริเวณพื้นที่ราบของรัสเซียในยุโรปซึ่งบางกลุ่มก็เคลื่อนย้ายไปแต่บางกลุ่มก็ตั้งถิ่นฐานอยู่ถาวร สำหรับพวกที่ตั้งมั่นอยู่เป็นส่วนใหญ่ก็คือฟินโน-อูเกรียน (Finno-Ugrians) บุลการ์ (Bulgars) และฆาซาร์ (Khazars)

ฟินโน-อูเกรียน⁹ ประกอบด้วยชาติสกุลต่าง ๆ หลายชาติสกุล ไม่ใช่ชาติที่กรบอาศัยอยู่ในป่าภาคเหนือระหว่างแม่น้ำโวลกาตอนเหนือ และฟินแลนด์ปัจจุบัน พวกนี้ไม่มีลักษณะเป็นรัฐแน่นอนและไม่ได้ใช้กำลังคุกคามชาติอื่น

บุลการ์และฆาซาร์ อาศัยอยู่ในเขตสเตปป์ ซึ่งเป็นที่อุดมสมบูรณ์และเป็นที่ต้องการของพวกอื่นผลัดเปลี่ยนกันเข้ายึดครอง

พวกที่เข้ารุกรานก็คือ

1. **ซิมเมเรียน (Cimmerians)** สันนิษฐานว่าเป็นพวกชาติพันธุ์เดียวกับเทรเชียน (Thracians) ซึ่งปรากฏว่ากษัตริย์บอสฟอเรียสหลายพระองค์มีพระนามเป็นภาษาเทรเชียน และปรากฏว่าแม้ในปัจจุบันประชาชนสองฝั่งของช่องแคบเคอร์ช (Kerch) นั้นเป็นพวกลูกหลานซิมเมเรียนและช่องแคบนั้นก็เป็นที่รู้จักกันว่าซิมเมเรียนบอส สำหรับพวกเทรเชียนนั้นมีลักษณะภาษาพูดโดยทั่วไปจัดอยู่ในตระกูลอินโด-ยุโรป เพราะฉะนั้นพวกซิมเมเรียนจึงน่าจะเป็นอารยันสาขาหนึ่ง ประมาณตอนกลางศตวรรษที่ 8 นั้นพวกซิมเมเรียนอาศัยอยู่ในบริเวณแหลมไครเมีย บริเวณทะเลอาซอฟ และทะเลสาบคิวบัน (Kuban)

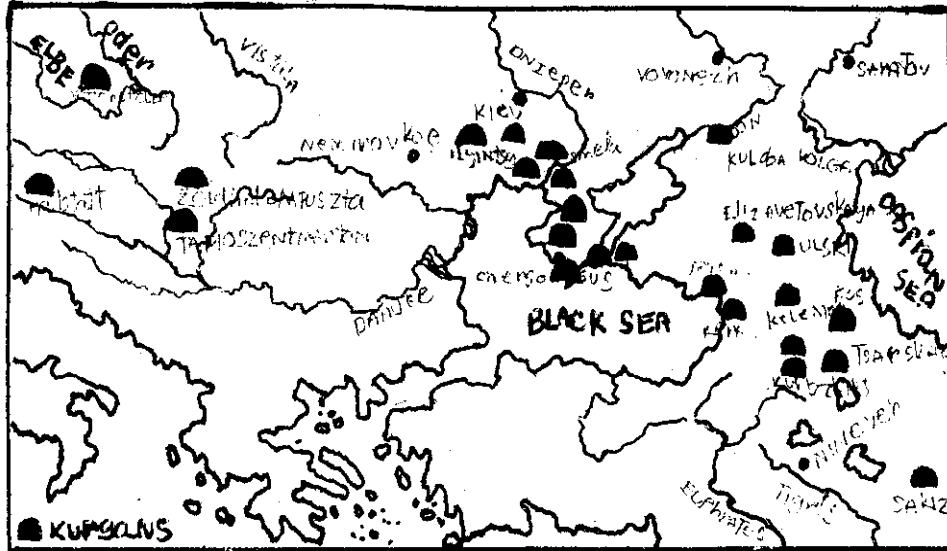
2. **ไซเธียน (Scythians)** เข้ามายึดครองดินแดนของพวกซิมเมเรียน พวกไซเธียนนี้สันนิษฐานว่ามาจากคาซัคสถาน (Kazakhstan) ไปอยู่ทางตอนใต้ของรัสเซีย แม้พวกนี้จะไม่ใช่พวกนอมนัดยูเรเชียพวกแรกที่อพยพเข้าเขตปอนติก สเตปป์จากภาคตะวันออกแต่ก็เป็นพวกแรกที่นักประวัติศาสตร์ค้นหาหลักฐานได้

ในสมัยที่พวกซิมเมเรียนครอบครองอยู่นั้น อาวุธและเครื่องใช้เป็นทองบรอนซ์ แต่พวกไซเธียนได้นำอาวุธเหล็กเข้ามาในศตวรรษที่ 6-3 B.C. อาณาเขตของพวกไซเธียนแผ่ขยาย

⁹ เรียกตามภาษาซึ่งเป็นตระกูลเดียวกับภาษาฟินนิชและฮังกาเรียนสมัยใหม่

จากบริเวณแม่น้ำดานูบถึงบริเวณแม่น้ำอูรัล สำหรับบริเวณที่เจริญที่สุดคือทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางแม่น้ำโวลกาและดินแดนกามา นับเป็นยุคสำคัญที่เรียกว่ายุควัฒนธรรมทองบรอนซ์อนานีโยโน (Ananyino bronze culture)

3. ซาร์มาเทียน (Sarmatians) อยู่ในบริเวณกว้างใหญ่เขตทะเลทรายและเขต

เสียดิบ ภาคตะวันออกเฉียงของแม่น้ำอูรัล และบริเวณทะเลสาบแคสเปียน ประมาณปี 179 B.C. พวกซาร์มาเทียนได้เดินทางเข้าสู่อาณาจักรของพวกไซเธียนในทอเรียเหนือ พอถึงตอนกลางศตวรรษที่ 2 B.C อาณาจักรไซเธียนก็สลายลงอยู่ภายใต้การปกครองของซาร์มาเทียน แต่ก็มีไซเธียนบางพวกอพยพไปทางภาคตะวันตกข้ามแม่น้ำดานูบตอนกลางงเข้ายึดครองโดบรูจจา (Dobrudja) ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักในนามว่า "ไซเธียนน้อย" ในหมู่นักประพันธ์ชาวกรีกและละติน

4. กอท (Goths) อนารยชนเยอรมันสาขาหนึ่งได้เข้ารุกรานดินแดนรัสเซียโดยผ่านเข้ามาทางตอนเหนือของทะเลบอลติก เมื่อมาถึงทางใต้จึงแยกออกเป็นกอทตะวันตก (Visigoths) และกอทตะวันออก (Ostrogoths)

5. ฮัน (Huns) เข้าแทนที่พวกโกธ เป็นพวกที่อพยพจากภาคกลางของเอเชีย เข้าถึงทางใต้ของรัสเซียเมื่อประมาณ ค.ศ. 370 มีผู้นำคนสำคัญคืออัททิลลา

6. อวาร์ (Avars) เป็นพวกสุดท้ายก่อนถูกยึดครองโดยพวกบุงการและมาซาร์ ภาษาพูดของอวาร์คือภาษามองโกลและเตอร์ก ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงของรัสเซีย ตั้งแต่ ค.ศ. 558

7. บุลการ์มาซาร์

บุลการ์ (Bulgars) เป็นพวกเชื้อสายเทอร์ซิค (Turcic) เดิมเร่ร่อนแต่ต่อมาได้ตั้งถิ่นฐานมั่นคงขึ้นในบริเวณที่ราบรัสเซีย ถึงตอนต้นศตวรรษที่ 8 ก็ได้สถาปนารัฐขึ้นเมืองหลวงของพวกนี้ได้รับฉายาว่า "นครใหญ่" (Great City) ตั้งอยู่บนเส้นทางบรรจบระหว่างแม่น้ำกามา (Kama) และแม่น้ำโวลกา (Volga) จนถึงสมัยการรุกรานของพวกมองโกลศตวรรษที่ 13 พวกบุลการ์ก็เริ่มทำการค้ากับฟินโน-อูเกรียน บีเซนทีนรวมทั้งเอเชียกลางและทรานส์คอเคเชีย ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับพวกอาหรับในประมาณศตวรรษที่ 10 พวกบุลการ์ได้รับอิทธิพลจากพวกมอสเล็มด้วย

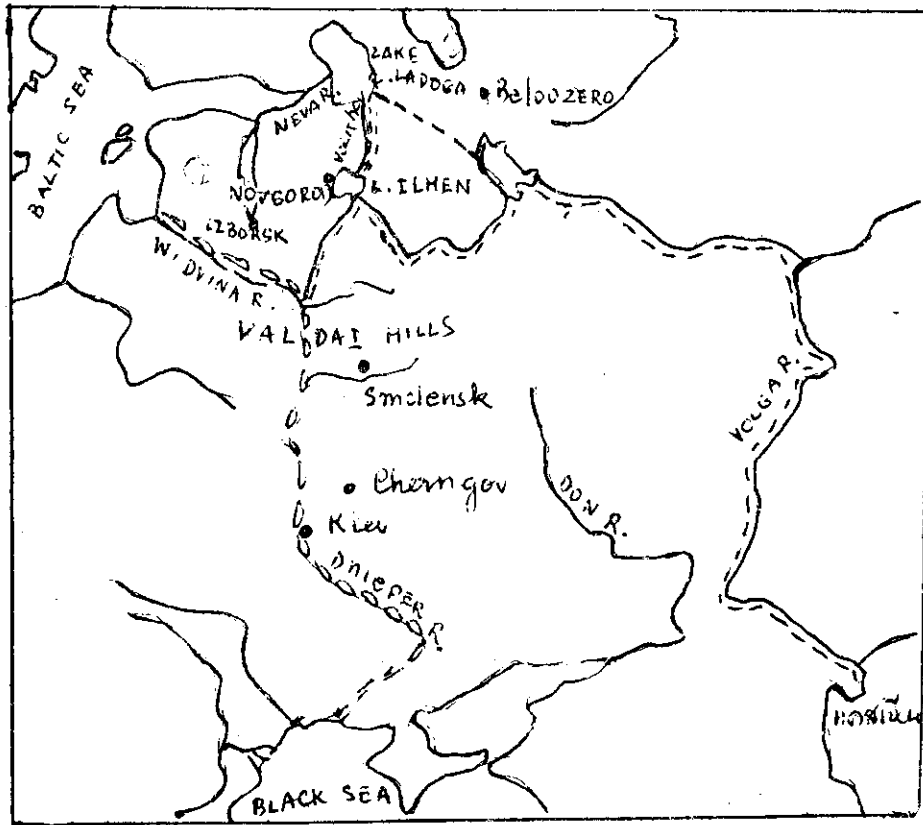
มาซาร์ (Khazars) อยู่ทางตอนใต้เขตที่อยู่ของพวกบุลการ์ พวกนี้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำโวลกาเมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 7 มีเมืองไอทิล (Itil) เป็นเมืองหลวง ต่อมาแผ่ขยายอาณาเขตไปทางตะวันตกถึงบริเวณแม่น้ำคนีปเปอร์ ทางตะวันออกถึงบริเวณภูเขาอูร์ล ทางใต้แนวภูเขาคาร์เปเชียนและทางเหนือถึงดินแดนของพวกบุลการ์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ติดต่อกับดินแดนใกล้เคียงมากกว่าพวกบุลการ์ ในตอนกลางศตวรรษที่ 9 ผู้ปกครองประเทศเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ก็มิได้บังคับศาสนานี้ ถึงตอนปลายศตวรรษที่ 10 พวกมาซาร์ก็ขยายเขตปกครองไปถึงเขตสตีป แต่ถูกโจมตีพ่ายแพ้ วัฒนธรรมของ พวกนี้จึงสูญหายไป¹⁰

อย่างไรก็ดีเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพวกสลาฟตะวันออกนั้นหาได้ปรากฏเฉพาะบรรดาพวกที่กล่าวมาแล้วข้างบนไม่ เพียงแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ปรากฏชัดว่ามีพวกใดบ้างเท่านั้น จึงอาจจะสรุปเพียงว่าจะต้องมีพวกที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตนี้และเผยแพร่อิทธิพลที่มีต่อพวกที่อพยพเข้ามาใหม่คือพวกตะวันออกแน่และจะต้องค้นคว้ากันต่อไป

การเริ่มขยายดินแดน เมื่อพวกสลาฟมีประสบการณ์มากขึ้น มีกำลังแข็งแกร่งขึ้นก็สามารถยึดครองดินแดนได้มากขึ้นถึงเขตทะเลบอลติกซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกลิทัวเนีย (Lituans) เลทท์ (Letts) และลิฟ (Livs) ต่อมาก็บุกรุกเข้าไปในแผ่นดินภาคตะวันออก เข้ายึดครองเขตปกครองของฟินโน-อูเกรียน การขยายดินแดนนี้ดำเนินไปอย่างช้า ๆ ถึงตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 9 พวกนี้จึงยังคงยึดครองอยู่เพียงส่วนน้อยของยุโรปเปียนรัสเซียทางเหนือจดทะเลสาบสาโคกา

¹⁰ George Vernadsky, *Ancient Russia* (New Haven and London : Yale University Press, 1964), p.p 44-78

ทางใต้ติดกับตอนกลางของแม่น้ำดนีเปร์และทางภาคตะวันออกถึงแม่น้ำโอกา

เส้นทางการค้าและเมืองในคริสต์ศตวรรษที่ 9

เมื่อกลุ่มขยายขึ้นความจำเป็นในการจัดการปกครองก็แผ่ขยายกว้างขึ้น โคลตรตระกูล (Clan) เริ่มลดความสำคัญลงและบรรดาผู้ตั้งมั่นชาวสลาวิกก็เริ่มขยายเขตเป็นเมือง (towns) มีการฟื้นฟูเศรษฐกิจทางภาคเหนือและภาคตะวันตกของยุโรปทำให้เพิ่มความสำคัญขึ้น นอกจากนี้ ก็เป็นเส้นทางการค้าระหว่างยุโรปและเอเชียด้วยทำให้ดินแดนของพวกสลาวิกได้ประโยชน์ เส้นทางที่สำคัญมากที่สุดก็คือเส้นทางที่เรียกว่า "ถนนแม่น้ำ" (River Road) ซึ่งกินบริเวณตั้งแต่จากทะเลบอลติกถึงทะเลดำ และทางต่อไปสู่ทะเลสาบแคสเปียนทางแม่น้ำวีนาคะวันตก หรือทะเลสาบลาโดกาและแม่น้ำโวลกา เมืองสำคัญของสลาวิกในบริเวณถนนแม่น้ำก็คือเคียฟ (Kiev) เซอร์นิกอฟ (Chernigov) และนอฟโกรอด (Novgorod) เมืองที่เจริญขึ้นมานี้ก็มีการค้าขนสัตว์ น้ำผึ้ง ชีชีง และทาส ซึ่งพ่อค้าทั้งสลาฟและไม่ใช่ก็จะส่งไปขายยังคอนสแตนติโนเปิลและสู่จักรวรรดิอาหรับ สินค้าเหล่านี้จะถูกนำไปขายแลกเปลี่ยนเป็นผ้าไหม น้ำหอม เครื่องเทศ หอก ดาบ และเหล็กซึ่ง

เป็นของพ่อค้าจะนำมาขายยังบริเวณทะเลบอลติก

เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นเมืองและพัฒนาการตามลำดับชั้นมากขึ้นมานั้นทำให้มีการติดต่อกับดินแดนต่าง ๆ มากขึ้นอันทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในชีวิตประจำวันของสลาฟตะวันออก ในแต่ละเมืองเริ่มมีการสร้างหน่วยอำนาจขึ้นมาก็คือ คณะกรรมาธิการประกอบด้วยพลเมืองชายสูงอายุ นานเข้าคณะกรรมาธิการนี้ก็ได้รับการยกย่องเป็นเจ้า (prince) ร่วมมือกับกองทหารของพระองค์ปฏิบัติหน้าที่สำคัญคือเป็นทหารป้องกันประเทศ เมื่อมีความปลอดภัยมากขึ้น ก็หันมาแข่งขันกันในด้านการลงทุนในเมือง เริ่มมีการแบ่งชนชั้นในสังคม พวกที่มีเงินและมีสถานะทางสังคมก็เริ่มแสวงหาอำนาจซึ่งในบางครั้งก็ร่วมมือกับพวกที่ได้รับการแต่งตั้งเป็น princes แสวงหาอิทธิพลยิ่งขึ้น

เจ้าเมืองต่าง ๆ หาท่างเพิ่มอำนาจของตนด้วยการพยายามรวมเมืองเล็ก ๆ เข้ามาไว้ภายใต้การปกครอง เมืองสำคัญ ๆ ในขณะนั้นก็คือเคียฟ นอฟโกรอด เซอร์นิกอฟ สโมเลนส์ เบลูเชอโร และอิซบอร์ก เป็นเมืองศูนย์กลางทางการเมืองที่แผ่ขยายออกไป จนล่วงมาถึงระยะคริสต์ศตวรรษที่ 18 ลูกหลานของชาวสลาฟผู้บุกเบิกจึงได้ผนวกภาคเหนือของฝั่งทะเลดำและรวมเขตเสตีปป์เข้ามาเรียกว่ารัสเซียเพราะก่อนหน้านี้มันมักจะมีกรณีพิพาทระหว่างชาวรัสเซียกับพวกเชื้อสายอื่น ๆ อยู่เสมอ¹¹

ตามแนวเส้นทางถนนแม่น้ำนี้เองได้มีผู้รุกรานต่อมาได้แก่ พวกวารังเกียน (varangians) หรือไวกิง (vikings) พวกนี้เริ่มเดินทางมาถึงฝั่งทะเลบอลติกด้านที่เป็นของรัสเซียเมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 6 รุกรานเข้ามาเรื่อย ๆ ถึงศตวรรษที่ 9 พวกวารังเกียนก็ได้เป็นผู้ปกครองเขตเส้นทางน้ำทั้งหมด คนกลุ่มนี้ก็คือ "Rus" ซึ่งต่อมาถูกเรียกว่า "Russians"

ก่อนสมัยการยึดครองของชาวสแกนดิเนเวียมันได้มีการรุกรานก่อนหน้านี้แล้วคือพวกแมกยาร์ซึ่งรบชนะพวกซาร์และเดินทางผ่านภาคใต้ของรัสเซียเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่ราบฮังการี นอกจากนี้ ก็มีพวกเพเชอเนก (Pechenegs) หรือพัซซิเนค (Patzinaks) เป็นนักรบผู้ร้ายที่สามารถปิดเส้นทางภาคเหนือของแม่น้ำคัมเปเปอร์ ปิดเส้นทางการค้าอื่น ๆ จนทำให้ชาวเมืองนอฟโกรอดต้องหันไปพึ่งพาชาวสแกนดิเนเวียเพื่อขอความช่วยเหลือ

¹¹ Harcave, op. cit., p.74

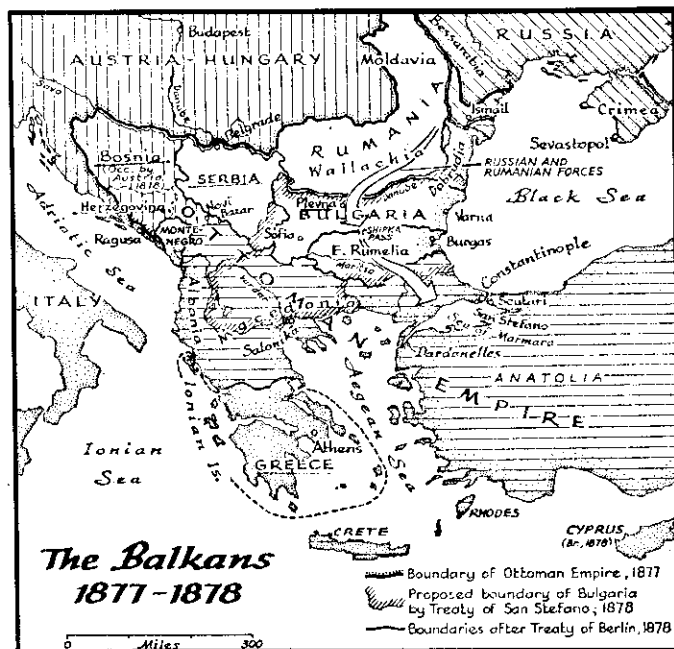
ค.ศ. 862 พวกไวกิงนำโดยรูริคได้ยอมรับเป็นผู้คุ้มครองตั้งกล่าวต่อมาคือโอกาส
เข้ายึดครองนอฟโกรอดตลอดจนกระทั่งรูริคสิ้นชีวิตลงเมื่อปี ค.ศ. 879 รูริคได้จัดส่งเรือญาติ
ไปปกครองตามมณฑลต่าง ๆ ของนอฟโกรอด และจัดส่งผู้ไกล่ชืด 2 คน คือ อัสโคลด์ (Askold)
และเดอร์ (Dir) เดินทางล่องแม่น้ำดนีเปอว์ไปยังกรุงคอนสแตนติโนเปิล ซึ่งระหว่างทางทั้ง
สองคนก็ได้แต่งตั้งตนเองเป็นผู้ปกครองเมืองเคียฟรวมทั้งเมืองไกล่เคียง (865) และได้รุกราน
ภาคตะวันออกของกรุงคอนสแตนติโนเปิลแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

ผู้ปกครองต่อจากรูริคก็คือ โอลีก (Oleg) ซึ่งได้เข้ายึดอำนาจในนอฟโกรอดและ
เตรียมยึดครองเมืองต่าง ๆ ไกล่เคียงเพิ่มเติมปี ค.ศ. 882 ยึดเมืองเคียฟจากการฆ่าอัสโคลด์
และเดอร์สถาปนาตนเองเป็น "prince" และตั้งเคียฟเป็นเมืองหลวงปราบปรามพวกสลาฟอื่น ๆ
เรียกร้องบรรณาการจากชนเหล่านั้น ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวนี้เองที่ถือว่าเป็นการเริ่มรวมกัน
เป็นประเทศรัสเซีย¹²

---

¹²D.M. Sturley, op.cit, p.p 14-15

สรุปท้ายบทที่ 2

ประเทศในคาบสมุทรบอลข่านในช่วง ปี ค.ศ. 1877-1878

1. รูสเซียไม่เคยรวมกันเองได้ด้วยตนเองนอกจากภายใต้อิทธิพลของต่างชาติคือ Varangians และมองโกล
2. ประวัติศาสตร์ของรูสเซียนั้นอาจดอยหลังไปได้ถึงยุคหินเก่าบริเวณเมืองเคียฟ แหลมไครเมีย และฝั่งแม่น้ำดอน
3. ชนชาติต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักในยุคแรก ๆ คือ Cimmerians Scythians และ Alans ความเป็นอยู่ยังคงไร้อารยธรรม ภายใต้อิทธิพลเอเชียตึกมากกว่าอิทธิพลของชาวกรีกบนฝั่งเหนือของทะเลดำ
4. อิทธิพลสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายของสลาฟคือ
  - 4.1 กระแสหนุนเนื่องของอนารยชน จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 4 ได้แตกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่
  - 4.2 สมัยอาณาจักรโรมันตะวันตกล้ม (ค.ศ. 476)
5. บรรพบุรุษของชาวรูสเซียคือพวกสลาฟตะวันออก ซึ่งแตกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
  - 5.1 Great Russians (พวกทางเหนือ)

5.2 Belorussians (พวกภาคกลาง) หรือเรียกว่ารัสเซียขาว

5.3 Little Russians (พวกภาคใต้) หรือ Ukrainians

อาชีพส่วนใหญ่คือเกษตรกร

6. ปีแห่งการเริ่มต้นของประชาชาติรัสเซีย คือ ค.ศ. 862

7. พวกที่เข้ามากรุกรานรัสเซียตามลำดับ คือ

Cimmerians Scythians Sarmatians Goths Avars Bulgar-Khazars

8. เส้นทางคมนาคมสำคัญของรัสเซียระยะเริ่มแรกคือ เส้นทางที่เรียกว่า "ถนนแม่น้ำ (River Road) เชื่อมทะเลดำและทะเลบอลติก ซึ่งเป็นทางเดินทางเข้ามาของพวกวารังเกียนหรือไวคิง ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 6 ถึง 9 คนกลุ่มนี้คือ Rus อันเป็นที่มาของคำว่า "Russians" ในปัจจุบัน

9. การสถาปนาตนเองเป็น "เจ้า" (prince) และยึดเมืองเคียฟ เมื่อปี ค.ศ. 882 ของ oleg นั้น คือ ปีที่ถือว่าเป็นการรวมกันเป็นประเทศรัสเซีย

ตัวอย่างคำถาม

1. จงวิจารณ์การตั้งเคียฟเป็นเมืองหลวงทำให้รัสเซียสามารถรวมกันได้
2. จงแสดงเหตุผลที่ทำให้เคียฟมีความสำคัญขึ้นมาในขั้นแรก
3. จงกล่าวถึงความสำคัญของการเคลื่อนย้ายของสลาวที่มีผลต่อประวัติศาสตร์รัสเซีย